

הגאון רבי יוסף אלנקווה שליט"א

רבו של חבל קטיף תובב"א

רב רבנן

מדרכיו של מרן הרב אליהו זצ"ל

א. לימוד מסודר ומדויק	ג. הנחת תפילין רבנו תם
ב. סידור הלימוד בכללים	ד. דקדוקי כשרות
ג. הכרת הנושאים	ה. מכוני הלכה
ד. ללמד בשפה ברורה	ו. בתי הדין והנהגת סדרי דיון
ה. לב שומע	ז. הקמת ישובים בכל ארץ ישראל
ו. חכמה ושנינות	ח. כבוד המקומות הקדושים
ז. רב מושלם בכל ידיעות התורה	ט. העמדת רבני ישובים וקהילות
בנגלה ובנסתר	י. עצרות התפילה בכותל המערבי
ח. קדושה	יא. טהרת המשפחה
מפעלי התורה, החסד וההנהגה של הרב	יב. אחינו בני ישראל שבתפוצות
א. תפילה בנין	יג. קרוב רחוקים והפצת תורה בקיבוצים
ב. לימוד הלכה יומית	חותם החכם המקובל השלם

אלה אזכרה ימים מקדם שנות עולמים כשמרן הרב הוכתר כראשון לציון, היה מעמד מאוד מרגש בבית כנסת של רבי יוחנן בן זכאי והיה זה בשבוע של פרשת חוקת. הרב עלה לדבר בהתרגשות גדולה, לאחר שזקן המקובלים הרב רבי יצחק כדורי הלביש את הגלימה, ואמר: "איך אני בא אל מקום אש שלהבת קודש", כפי שהיו אומרים לכהן הגדול כשנכנס לפני ולפנים ביום הכפורים וכפי שאמר האור החיים הקדוש בהגיעו למירון אצל רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום.

מרן פתח את דרשתו בדברי האור החיים הקדוש עליו השלום, אז ישיר ישראל את השירה, אומר האור החיים הקדוש אין ספק ששירה זו היא שירת התורה:

"ודאי היא זאת שירת התורה שנקראת באר מים, נקראת באר על שם המקור שהיא שכנה עליונה שנקראת באר, גם מים לפי שהתורה נמשלה למים".

נאמר בשירה זו: "במחוקק במשענותם" (במדבר כא, יז) וציטט מרן את דברי האור החיים הקדוש על פסוק זה:

"ואמרו חפרוה שרים וגו' יתבאר על פי דבריהם שאמרו כי באמצעות עסק התורה מתקנים מקור עליון שנקרא באר, והתיקון הוא כפי בחינת מעלת העוסקים בתורה. הצדיקים הראשונים שהיו במדרגה גדולה הם שחפרו את הבאר ועשאוה לשתות ממנה והם האבות בסוד 'והאבן גדולה על פי הבאר ויגל את האבן וישק את הצאן'.

ומאז היתה ראויה התורה לינתן לישראל ועודנה לא היתה בבחינת ההשגה לשתות ממנה עד שכרוה נדיבי העם הם משה אשר הורידה לנו.

ועמדו אחריו מקבלים ממנו זקנים ונביאים ואנשי כנסת הגדולה ופירשוה וגילו מצפוניה, והוא אומרו כרוה נדיבי העם, כי תורה שבכתב בלא תורה שבעל פה אין אדם יכול לשתות ממימיה.

ואמרו במחוקק במשענותם הוא מה שהוסיפו לחדש בתורה חכמי הדורות, ואין זה אלא כחוקק בה חקיקה, ואינו כמדת הראשונים שחפרו וכרו, וגם זה אינו אלא במשענותם של ראשונים שכל דקדוק ודקדוק שידקדק בתורה צריך לפרשו על פי דבריהם, וכל דבר שלא יהיה מיוסד על פי דברי הקדמונים אין לסמוך עליו".

להורות ולהכריז שדרכו ברבנות הראשית תהא רק על פי רבותינו הקדושים לאורם ובדרכם נלך כפי שעשה זאת הרב במשך כל שנת כהונתו, והרב המשיך במסע נפלא ומאוד מיוחד שכולו רצוף אהבה ותורה לעם ישראל, לתורה הקדושה.

משם הלכנו בהתרגשות אצל הכותל המערבי, היה שם רבי עזרא ברנע הי"ו ששר לנו את הקדושה במנגינה של נגילה הללויה בשמחה גדולה, בהתרגשות גדולה, עם כל הקהל, וזו הייתה דרכו בקודש של הרב, תמיד הוא הרגיש שהוא במחוקק במשענותם. לא באתי לחדש דבר, אמר הרב, אצעד רק בדרך שהורונו גדולי ישראל.

פעם אחת הגעתי אצל הרב לכתוב פסקי הלכה, מישהו שאל האם מותר להשתמש במים הקרים במכשיר של מים. היה מי עדן בחדר של קבלת הקהל אצל הרב, האם מותר להשתמש במים הקרים בשבת או לא. הרב אמר לי אסור. כששאלתי למה, הרב פתח את המגירה, היה שם מברג פיליפס בין כל הכלים המיוחדים שהיו לרב, הרב פותח, לוקח את המברג, מוריד את החליפה ואומר לי בוא לחדר. הולכים לחדר. הרב מתיישב על הרצפה, מושיב אותי לידו, שנינו יושבים על הרצפה, באומנות מדהימה פותח את הברגים סביב לוח הברזל המתכת שנמצא מאחורה, מניח את הברגים בצד, מניח את הלוח בצד, מראה לי את הצינורות בפנים, ואומר לי אתה רואה פה עוברים המים הקרים, פה המים החמים, פה כפתור ההפעלה, פה החוטים, הבנת, כן, הולך סוגר חוזר למקום יושבים ולומדים.

נזכרתי גם שפעם הגעתי לרב והוא הראה לי תפילין שבמבט ראשון נראה קצת שזה ישר, אומר לי תסתכל טוב האם התפילין ישרות או לא. הסתכלתי ואמרתי שיש קצת הבדל, אומר לי הרב מה קצר יותר, מה קצר מה ארוך, הסתכלתי ואמרתי לו כאן קצר, כאן ארוך, הרב צוחק ואומר

לי בדיוק להיפך. מוציא קליבר מהמגרה, מודד, אומר הנה אתה רואה זה כאן, זה כאן, זה באמת מטעה אבל כך העניין.

האמת היא שאם נבוא לספר סיפורים על הרב בלא גוזמה, הרבה שעות וימים אפשר לספר, יעידו הספרים היקרים שהרב שמואל היקר אסף לנו, אביהם של ישראל, שכל מעשה ומעשה אצל הרב היה סיפור.

היינו בדרך כלל בכ' בטבת יום הילולתו של הרב יעקב אבוחצירא ע"ה הולכים לנתיבות לציון הבבא סאלי, האדמו"ר רבי ברוך עושה כנס גדול והרב בכל שנה היה דורש. היו הרבה דיינים, הרבה רבנים והרבה יהודים מעמך בית ישראל. הרב סיפר במשך כמה דקות ארוכות סיפור על אישה אחת במרוקו שקרה כך וכך וכך ואנשים שומעים את הסיפור ומתלהבים וכל כך נהנים ורוצים לשמוע מה קרה מה רבי יעקב אבוחצירא פסק. לאחר מכן, לאחר שסיפר את הסיפור, מיד הביא את כל המקורות, הגמרות, פוסקי ההלכה ונתן שיעור למדני הלכתי יפה. סיכמתי את אותו השיעור כאשר הגעתי הביתה רציתי לערוך אותו ופתחתי את התשובה בשו"ת יורו משפט"ך ליעקב שממנו הרב דרש וראיתי חצי שורה, אישה שעשתה כך וכך מה דינה. זה היה הרב. חצי שורה של שאלה, הרב קודם כל הופך את זה לסיפור, כל האנשים מבינים, כולם יודעים במה מדובר, נכנסים לעובי הסוגיה, מבינים את כל צדדי פרטי השאלה וההלכה דרך הסיפור של הרב ולאחר מכן הרב היה מסכם ועורך את ההלכה כשולחן ערוך עם המפה הפרוסה וכל מיני מגדים ומאכל מעדנים.

ועוד סיפור כעין זה, פעמים הרבה זכיתי להיות אצל הרב בסעודת שושן פורים, הייתי בא מגוש קטיף ויושב איתו עם המשפחה בסעודת שושן פורים. שנה אחת הגיעו הנכדים של הרב והרב סיפר להם את מגילת אסתר. חזרתי הביתה אמרתי לרבנית שלי תקשיבי אני שמעתי השנה סיפור מגילת אסתר שבחיים לא שמעתי אותו. פעם ראשונה אני שומע את הסיפור הזה. זה לא מה שקראתי, זה לא מה שלמדתי, יש פה משהו מאוד מיוחד.

רוני רוני השיטה

חשבתי הרבה מה כדאי לכתוב על הרב, כי מצד האמת יש מקום לספר הרבה סיפורים ויש מעלה עצומה בסיפור סיפורים כמו שהרב תמיד היה אומר, בבא סאלי היה בדורנו. וכך אנו אומרים הרב ישב כאן, הרב לימד כאן. כל ילד כל תינוק בעם ישראל יכול לומר גם אני יכול להיות כזה, הנה אני בן דורו, זה לא סיפור על הדורות הקודמים, זה סיפור על בן דורנו שזכה להגיע למעלות עצומות גדולות בתורה חסידות צדקות וכל מ"ח קניני התורה היו בו אשריו ואשרי חלקו.

ובכל זאת חשבתי שכדאי לנסות לשרטט קווים לגבי השיטה והדרך שהיתה לו לרב. יבוא ילד היום ישאל אותנו אני רוצה להיות תלמיד מובהק של הרב מרדכי אליהו, אני רוצה ללכת בשיטה שלו, איך צריך ללמוד תורה, מה אני צריך לעשות.

והעמדת את יסודי הדברים על שמונה כללים שהם היו היסוד בכל עבודת הקודש של הרב, הן בלימוד, הן בהוראה, הן בהלכה והן בכל דבר אחר.

א. לימוד מסודר ומדויק

הדבר הראשון אצל הרב היה דיוק וסדרנות, זה היה היסוד של כל פסיקה אצל הרב. הרב היה מדקדק, מדייק הרבה בסוגיה, לומד אותה היטב היטב, עד שתהיה נהירה לו כמו שאחותו אסורה לו, ורק לאחר מכן נשא ונתן לכאן ולכאן. והיו הרבה פעמים שנערמו ערימות של ספרים על השולחן רק בשביל שורה אחת, זה פשוט לא יאומן. כשכתבנו את הספר דרך התורה בהלכות קריאת התורה זכרתי שהחיד"א ע"ה כתב הלכה, עברתי על ספרו לדוד אמת, זה לא ספר כל כך גדול, ישר והפוך וישר ולא מצאתי את ההלכה בחיד"א. באתי לרב, אמרתי לו רבנו מי אמר את ההלכה הזאת, אמר לי החיד"א, אמרתי לו אבל זה לא כתוב, הוא אומר לי זה כתוב, אמרתי לו הרב זה לא כתוב, אמר לי זה כתוב, אמר לי תביא את לדוד אמת.

המהדורה אצל הרב היתה מהדורה ישנה ספר קטן ובסוף יש הערות תורת השלמים, השלמות למה שכתוב לפני כן. הרב פותח את הדף האחרון בתורת השלמים, מראה לי שורה קטנטנה בהערות למטה ששם לא ראיתי ואומר לי הנה זה כתוב פה.

הסתכלתי בפליאה ואמרתי לרב, הרב מרשה לי לשאול שאלה? אמר לי תשאל, מתי בפעם האחרונה ראית את השורה הזאת, הרב השפיל את העיניים למטה ואמר לי לפני עשרים שנה. זה רק דוגמא לדיוק ולסדרנות שהיו במשנה ההלכתית של הרב.

פעם אחת סיפרה לי הרבנית שתחי' שתלמיד חכם שאל את הרב שאלה הרב השיב לו והשואל חשב שההלכה שונה, אמר הרב לרבנית תגשי לספריה בקומה למעלה לטור השני למדף השלישי לספר הרביעי (לדוגמא) פתחי בעמוד זה וזה ותביאי לנו את הספר.

הרבנית הביאה את הספר הרב הראה לתלמיד חכם והוא הבין שאכן ההלכה כפי שהרב פסק. כשהלך הת"ח שאלה הרבנית את הרב איך אתה זוכר ככה את ההלכה?

אמר לה כאשר התחתנו אמרת לי שאת תדאגי לפרנסה ואני אלמד, והסכם זה הסכם את עמדת בהסכם בשלמותו והייתי חייב גם אני לעמוד בהסכם ולמדתי כמו שצריך.

ואין זה בכדי שהרב היה מחובר לכל גדולי ישראל מכל הגוונים ולרבים מהם הוא היה ממש חבר שלהם כשפער הגילאים בינו לביןם היה ארבעים חמישים שישים שנה והם הרגישו שהוא חבר אמיתי שלהם.

ב. סידור הלימוד בכללים

הדבר שני, הרב היה לומד תורה לפי כללים, הוא היה קובע כללים. הוא היה מדייק בלימוד וזוכר אותו לפי כללים. אתן דוגמא. פעם כתבנו קונטרס בהלכות שמחות, אמרתי לרב איך יודעים לחיים טובים כשאדם נפטר מתי יום השלושים. הרב חיך, אמר לי תראה, תמיד שואלים את הרבנים, פלוני נפטר ביום פלוני, מתי יהיה השלושים? הרבנים מוציאים לוח מתוך הכיס ומתחילים לספור. אומר לי הרב לא צריך את הלוחות. שאלתי אותו למה, אמר לי אם אדם נפטר ביום שני, בשבוע החמישי ביום שני בלילה זה ליל השלושים. אחר כך הוא מחיך ואומר תעזוב עכשיו אבלות בוא נדבר על משהו שמח. מתי יהיה פדיון הבן, נולד ילד ביום שני, בשבוע החמישי, יום אחרי זה יום שלישי בלילה זה הפדיון. שאלתי את הרב אפה כתוב הכלל הזה, חיך אומר לי זה לא כתוב. שאלתי איך אתה יודע את זה. אמר לי, אגיד לך: פעם חשבתי איך זה שאנשים מזמינים אותי לשלושים באמצע שבוע ואף פעם לא הזמינו אותי לשלושים במוצאי שבת, אף פעם לא יוצא השלושים במוצאי שבת. ואמרתי לעצמי עכשיו אני מבין. השלושים יוצא באותו יום של הקבורה בלילה וכיוון שלא קוברים בשבת ממילא גם אין שלוששים במוצאי שבת. לפי זה עשיתי לעצמי כלל.

הילדים של הרב, כבוד הרבנים, סיפרו לנו שכאשר הם היו ילדים הרב היה נותן להם שקיות וממלא אותן בחול שידעו כמה משקל כזית וכמה משקל ביצה. זו היה שיטה אצל הרב לעשות כללים לכל דבר ודבר בהלכה. אותו הדבר בלוחות זמני הנץ, זמני שקיעה, זמני צאת הכוכבים. לרב היו כללים מאוד מוגדרים ומאוד ברורים, וזה היה יסוד בלימוד התורה שלו, ידוע שיש כמה שיטות מתי זמן עלות השחר והרב סובר כמו הלוח של הרב כדורי, וכאשר הכנתי את הלוחות השנה של גוש קטיף הרב לימד אותי וערכנו נוסחא מיוחדת לחישוב זמן עלות השחר לשיטת הרב.

בהלכות גיטין היתה לרבינו בקיאות מופלאה וכמובן בשמות נשים והיו כמה כללים באיזו עדה השמות של הנשים מסתיימים באות אל"ף כמו זוהרא ובאלו עדות השמות מסתיימים באות ה' כמו איטה. וכך היה בהלכות ערובין וצורת הפתח ויחדיו עברנו על מאות עמודי חשמל לראות באלו עמודים אפשר להשתמש רק בעמוד היות והחוט עובר ממש מעל העמוד ובאלו עמודים יש צורך לשים חבית מתחת לחוט.

והיתה לרב בקיאות וסדרנות מיוחדת במינה ברש"י. הן רש"י על החומש והתנ"ך, והן רש"י על הש"ס. פעמים רבות שיעור שלם בלמדנות מופלאה התבסס על דיבור המתחיל ברש"י. והיו לרב כללי למידה ועיון ברש"י.

ג. הכרת הנושאים

הדבר השלישי זה בירור והכרת המציאות. אין כזה דבר שהרב סתם יגיד שצריך לנקות היטב את המקרר אפילו מתחת לגומיות שבדלתות. הרב בעצמו פירק את המקרר אצלו בבית. לא

היה מכשיר חשמלי שהרב לא פירק והיבר לאחר מכן. לדעתי היתה לו עוד סיבה חוץ מהענין שהוא רצה ללמוד איך מכשירים עובדים, כנראה שבכלים חשמליים שיוצרו על ידי נכרים הרב רצה להחמיר להטביל אותם אבל אי אפשר להטביל אז הרב ביטל את הכלי מהיכנו והרכיב אותו מחדש, גמר מלאכה נעשה על ידי הרב ולא צריך להטביל את הכלי וזה פתרון טוב להרבה כלים חשמליים. הרב היה לומד ומתעניין בכל דבר ועניין.

כפי שציינתי הרב הגיע לגוש קטיף במשך שעתיים נסענו והסתובבנו ועברנו על כל צורות העירובין שיש בעולם והיו לנו את כל הסוגים. היו עמודים ליד חאן יונס, עם חשמל, עמודי חשמל כאשר יש חוט באמצע ועמודים שיש חוט בצד ועמודים שיש חוט מאחור וליד חוף הים היה לנו תל המתלקט, הרב עצר את הרכב אומר לי בוא נרד למטה, ירד למטה במורד של חולות המואסי, הלך לבדוק מה השיפוע, האם זה שיפוע מתאים, האם אפשר לסמוך על זה כתל המתלקט, או אי אפשר לסמוך, כל דבר היה אצל הרב לברר ולהכיר את המציאות ורק לאחר מכן לפסוק הלכה.

פעם אחת הרב נסע עם נהג מונית לתת שיעור באיזו עיר באמצע הדרך הרב אומר לנהג תעצור. הנהג עצר חשב שחלילה קרה משהו הרב יצא מהרכב והתחיל למדוד צעדים אנה ואנה בכביש ובשוליים, שאל הנהג את הרב מה קרה? אמר לו הרב ליד הכביש יש בית קברות הקברים מגיעים ממש ליד הכביש, ויש לידם עצים רחבים ירדתי לבדוק האם העצים לא מאהילים גם על קבר וגם על כביש ואז אסור לכהנים לנסוע בכביש זה. וככה בחקלאות בתעשיה במסחר בייצור בכל תחום הרב התענין וידע והכיר כל דבר ודבר.

אמר לי הרב, אנשים שואלים אותי על מכשיר חשמלי בשבת, לו היו חכמים היו באים היצרנים להתייעץ איתי לפני שהם מייצרים את המכשירים והייתי אומר להם איך לייצר הן לענין בשר וחלב והן לענין שבת וכדומה.

ד. ללמד בשפה ברורה

כאשר הרב בא ללמד, וזה היסוד הרביעי, הרב מלמד ומסביר בהסברה נפלאה. לא יכול להיות שהרב ילמד אותך ואתה לא תבין. תהיה מי שלא תהיה, תלמיד חכם גדול, יהודי שרק מתחיל את תלמודו, כל דבר תקבל הסבר בשפה ברורה ונעימה קדושה, בצורה מאוד ציורית, בצורה מאוד סיפורית, ממש באופן שאתה בדיוק מבין מה הרב רוצה ללמד אותך. פגשתי תלמידים של הרב בכל שלבי החיים גם תלמידים שלמדו אצלו בתלמוד תורה כשהיה צעיר וגם דיינים ומרנן ורבנן וכולם שומעים לומדים ומבינים והתורה אצלו היא במתיקות נפלאה כדברי האור החיים הקדוש שאמר בפרשת כי תבוא על הפסוק ושמתת ככל הטוב (דברים כו, א):

"גם ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה כאומרם ז"ל (ברכות ה, א) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

כשהרב היה צעיר היה מקושר מאוד למרן החזון אי"ש עליו השלום ומפעם לפעם הרב היה נוסע לבני ברק להפגש עמו, החזון"א מאוד אהב את הרב ואמר לו שזה ביטול תורה בשבילו לנסוע לבני ברק אז נסיעה היתה לוקחת כמה שעות מירושלים ורק כאשר הרב אמר לו שהוא משנן משניות בעל פה בדרך הרשהו החזון"א לבקר.

חיבתו היתה גדולה אצלו עד שהיה קורא לו הר"ם בן מזל, כי המאירי היה קורא לרמב"ם הר"ם במז"ל, כמו הרמב"ם ז"ל, ואמו של הרב היא הרבנית מזל לכן קרא לו הר"ם בן מזל הרב מרדכי בן מזל.

פעם אחת הגיע הרב לחזון"א ואמר לו בבדיחות יש לי קושיא על החזון איש מגמרא!

אמר לו החזון איש פתח את הגמרא וקרא, וראה שהוא קורא מהר, אמר לו קרא שוב לאט לאט. קרא הרב את הגמרא לאט.

שאלו החזון איש ועכשיו קשה לכבודו על החזון איש? אמר הרב לא קשה, אמר לו החזון"א אני מבקש ממך שכל גמרא חדשה או ראשון חדש שאתה לומד תקרא לאט ולא מהר כי אתה בור סוד שאינו מאבד טיפה וזוכר את כל מה שלמדת בפעם הראשונה, ואם תלמד מהר דבר חדש וחלילה לא תבין אותו במדויק, ההבנה הזו תשאר אצלך כל הזמן לכן כל לימוד חדש תלמד מתון מתון.

את דברי החזון איש קיים הרב כל ימיו וגם כאשר היה נותן שיעורים בארבעה טורים בכולל היה מבקש מכל אברך לקרוא מתון, וכך היה מסביר גם הלכות סבוכות. היתה לרב זריזות עצומה בלימוד ובקריאה ותפיסה מופלאה ומהירה והוא ידע ללמד הלכות מורכבות בפשטות ונעימות.

על קריאתו המהירה סיפר בנו הרה"ג רבי יוסף אליהו שליט"א שפעם ישב עם הרב ללמוד שעה גמרא, הוא קרא והרב הסביר שלושה דפים עם כל הראשונים והאחרונים בעל פה.

כמעט שלושים שנה היינו עולים עם הרב למירון בל"ג בעומר לתפילות עד שחרית כרבי מאיר בעל הנס, וכאשר נכנסנו לציון רבי שמעון בר יוחאי זיע"א הרב היה נכנס עם האדרא בהוצאת ליורונו, הייתי עומד מצדו וקורא עמו מהספר שבידו והרב היה קורא בזריזות עצומה, כשראיתי שאיני יכול לקרוא הכל הייתי קורא רק מהעמוד שבצד שמאל ורק אז השתויתי לקריאתו שקרא כפליים.

ה. לב שומע

היסוד החמישי אצל הרב היה לב רגיש, אתה יכול לפסוק הלכה כך וכך אבל יש פעמים ששואל אותך מישהו שהוא יתום, יש פעמים שיש פה אלמנה שאין לה כסף מספיק, יש כל מיני שאלות שאולי הפעם לא צריך להחמיר למרות שמן הדין היה ראוי להחמיר. אין לו לדין אלא למה שענינו רואות והרב היה רואה לא רק את השאלה אלא גם את השואל את מקומו וזמנו וכך היה משיב כהלכה.

לב רגיש פירושו של דבר להבין מה המציאות שאתה עומד מולה, לדעת אם מישהו מגיש לך יין מפוסטר, מיץ ענבים, ואתה מחמיר בפתיחת בקבוק כאשר אותו אדם אינו שומר שבת, אבל מאידך גיסא יש לך עניין של חלילה ביזוי אדם ברבים, אז פה יש כללים אחרים שהם גוברים על צדדי ההלכה הרגילים שהם חשובים מאוד.

והרב היה מכניס את עצמו בעובי הקורה וככה כאשר היה עונה לשאלות הלכה כאשר נכנסו אנשים לשאול או כאשר התקשרו לשאול. אחד שאל על פדיון הבן והרב שמח והתרגש. השני שאל על צהבת בברית מילה, קיבל תשובה וברכת מזל טוב. אחד מתקשר שאביו רח"ל נפטר, והרב עונה בסבר פנים עצובות ומעודד ומנחם אותו. ושוב שאלות של שמחה. אותו רב אותו אדם אותו הזמן הוא עונה ומתייחס לפי השאלה והשואל והענין.

אחד הסיפורים המופלאים שספרתי בהספד על הרב במועצת בנימין היה שנכנסה אלמנה עם בניה ובנותיה הקטנים לרב, ויצאה ואני הגעתי אחר כך. כשנכנסתי מצאתי את הרב בוכה עם דמעות בעיניו שאלתי מה קרה והרב נתן לי פתק עם כמה שאלות בכתב ידה איפה אבא לאן אבא הלך איך הוא מרגיש ומתי הוא יחזור.

מי השואלת? שאלתי. והרב סיפר שהיתה אלמנה שגרה בירושלים שבתוככי החומות, והילדה שאלה שאלות אלו על אביה שנפטר.

ומה ענית לה? שאלתי. אמר לי הרב שהוא אמר לה, שגם הוא נולד בעיר העתיקה, וגם הוא התייתם מאבא שלו כשהיה ילד, וברוך השם אבא נמצא איתו כל הזמן וככה עודד אותה.

פעם כשהרב היה ילד יתום בתלמוד תורה הגיע עשיר מחוצה לארץ ובקש לתת לילדים מתנה כספית והוא אמר לרב שמלמד את הילדים שליתומים הוא יתן כפול, ואיך ידע מי יתום? המלמד יגיד לו.

כשנכנס העשיר הרב אמר לילדים מי שאין לו אבא שיעמוד, עמדו שלושה והרב הילד מרדכי אליהו לא עמד, והמלמד מרמו בעיניו אך הילד לא קם.

כשהלך העשיר שאל המלמד את הרב למה לא עמדת? אמר לו הילד בקשת שמי שאין לו אבא שיעמוד, אבל לי יש אבא בשמים.

תכונה מיוחדת זו של אהבת ישראל ולב רגיש גרמה לאנשים רבים להתיעץ איתו בהלכה במנהג בהנהגות ובחינוך והשעות הרבות של קבלת הקהל בבית ובלשכה יעידו היאך באו אליו אנשים מכל הארץ ומכל העולם להתברך ולהתייעץ.

ומלבד גדולתו וקדושתו ידעו שהרב נאמן ושומר סוד, ועל כן גם ראשי הצבא והשב"כ ויחידות מודיעין ושאר יחידות גלויות וסודיות היו מתייעצים עמו וכאשר היעה מבצע מיוחד היו להם קודים סודיים עם הרב שיתפלל, ועל כך סיפרתי עשרות סיפורים.

1. חכמה ושנינות

הדבר הנוסף זאת החכמה והשנינות של הרב, זה היסוד השישי, שהרב יודע בכל מצב להתאים את עצמו. יביאו לפניו אדם מאוד חשוב, אדם בכיר במדינת ישראל, ויאמרו לו הוא העד בחופה וקידושין, אבל האיש הזה לצערנו לא ראוי לפי כללי ההלכה להיות עד בחופה וקידושין, והרב לא יבייש אותו. הרב שואל את שר המשפטים רבי משה ניסים הממונה מתוקף תפקידו על בתי הדין האם לי כדיין מותר להיות עד והרב אומר לו, אסור לך, אם כן הוא אומר לו, בוודאי גם לפלוני אסור, לשנינו אסור כי הוא שר בכיר, אנו נעמוד מן הצד נביא עדים אחרים ואתה אומר לשר תהיה המכובד הגדול באותו מעמד והרב מכבדו בכבוד מלכים. בכל דבר ודבר הרב יוצא מכל מצב, נחלץ מכל בעיה כזו או אחרת בחכמה ובשנינות.

פעם אחת סיפר לי הרב שהנכדות ערכו מסיבת הפתעה יום הולדת לרבנית ובקשו שגם הרב יביא מתנה לרבנית, והרב אמר שהוא יתן מתנה יפה.

כשהגיע אותו היום באו הנכדות נכנסו לחדר ושאלו את הרב היכן המתנה, הרב נזכר שהוא היה בדיון דחוף בבית הדין הגדול ושכח מזה, אמר לנכדות תגשו לחדר עם הרבנית ועוד מעט אביא מתנה.

ללכת לחנות לקנות לא היה מעשי, הרב סגר את הדלת, לקח עשרה דפים לבנים הדביק אותם כמגילת אסתר, כתב בכתב יד מגילה נפלאה בחרוזים, עיטר את המגילה בעיטורים ונתן לרבנית.

כשסיים ביקש מהנכדות להביא סרט צבעוני לקשור בו את המגיל, נכנס הרב למסיבה ונתן לרבנית מתנה זו.

המשיך הרב לספר לי שלאחר מסיבת הפתעה המאוד מרגשת אמרה לו הרבנית שתחי' קיבלתי הרבה מתנות יפות ומרגשות מהמשפחה אבל מתנה כזו יפה ומיוחדת במינה בחיים לא קיבלתי

2. רב מושלם בכל ידיעות התורה בנגלה ובנסתר

הדבר השביעי זה למידת כל תחומי ההלכה אין דבר בהלכה שהרב לא מכיר, אין דבר בהלכה שהרב לא יודע. ואינני מדבר על דברים כל כך פשוטים וברורים, מדובר בדברים מאוד מורכבים, ועל מקרים מאוד, מאוד נדירים שרבנים ופוסקי הלכה מובהקים לא נפגשים בהם.

לצערי כשהיו מקרים מאוד קשים, שלא תקום פעמיים צרה, של אנשים שנהרגו במיתות משוננות בגוש קטיף תובב"א, הייתי מתקשר לרב ושואל אותו שאלות קשות מאוד, שאלות מורכבות, שאף אחד שלא יחלום על המצבים האלה. ולכל דבר ולכל עניין הרב ידע לפתור את הבעיה, כולל ברגעים האחרונים ובשניות.

הרב אמר לי בהלצה כואבת ועצובה הרבנים של היום הם כמו הרופאים של היום, שאלתי למה מתכוין הרב, ענה והסביר פעם היה רופא אחד ובכל בעיה רפואית הוא היה מטפל, לכאבי ראש לכאבי עיניים לקושי בברכים וברגליים ולבעיות שמיעה ועוד השם יצילנו.

היום הרופאים מתמחים כל אחד בתחום אחר, יש רופא עינים ויש רופא לב ויש רופא המטפל בכרכיים ויש המטפל בראיה ויש בשמיעה וכן וכן.

בדור שלנו אמר הרב, הרבנים ידעו את כל ארבעת הטורים והכירו את כל מקצועות ההלכה, הם ענו לשאלות של מראות דמים וטרפויות ושאלות בהלכות תפילין וצורת אותיות וידעו מה דיני הגויף והקלף ושאלות של איסור והיתר ודיני כבוד ומרה ועוף ופרה, ודיני שבת ושמיטה וגישן וממונות וכתובות וגישן ושמוחות וקבורה ומילה ובריתות ופדיון וחתונה.

אבל היום יש מומחה לדיני תולעים ויש לדיני חשמל ויש להלכות שבת ויש להלכות סת"ם והבקי באחד או שנים או שלושה מקצועות למרבה אינו יודע את השאר וזה שולח לזה וזה שולח לזה.

תלמיד חכם צריך להיות שלם בתורתו שלם במשנתו שלם בכל ההלכות בכל מקצועות התורה. השלימות היא בנגלה ובנסתר רבים מחכמי הקבלה היו מתיעצים עם הרב ורבים נתחילו ללמוד קבלה בזכות הרב אשר ברמז ובסוד המתיק סוד שיח עם גדולי המקובלים רבותינו הגדולים הרב יצחק אלפיה הרב עובדיה הדאיה הרב מרדכי שרעבי הרב בבא סאלי הרב יצחק כדורי ורבים אחרים אהבוהו אהבה גדולה.

ח. קדושה

והיסוד השמיני למנוצח על השמינית, שכל מה שאמרתי היה בקדושה, הכל בקדושה, הכל בטהרה, הכל ברוח הקודש. הרבה פעמים הייתי מביא מראות לרב לבדוק, הרב היה מחייך ושואל אותי לפני כן אתה רוצה תשובה לפי ההלכה או לפי רוח הקודש, כמובן שאני אומר לו לפי רוח הקודש, והרב אומר לי עכשיו זה טהור, אתמול אם היו שואלים אותי זה טמא.

זו רוח הקודש, הנני מבקש מהרב הסבר והוא מסביר לי. הוא אומר אתה רואה כך וכך, זה סימן שכך היה, אבל אין לדיין אלא מה שענינו רואות ואנו פוסקים לפי מה שיש בדינו ולפנינו ולרב היתה סיעתא דשמיא מיוחדת להבין דבר מתוך דבר וגם אם מישוהו רימה את הדיינים ברמיה שקשה מאוד להבין שהיתה כאן רמאות היתה לרב ברכה מיוחדת לגלות נסתרות ממש.

פעם אחת באמצע דיון הלכתי חשוב בבית הדין הרב ביקש מספרא דדיינא להביא ספר מהספריה בהיכל שלמה הסופר הביא בטעות ספר אחר שאינו קשור לענין והרב לא הכיר ספר זה, והסתבר שדווקא בספר שהובא בטעות היתה התשובה וההוכחה למה שהרב טען בדיון.

מאות פעמים ואולי יותר היתה לרב סיעתא דשמיא נגד ההגיון והנראה כדי לעמוד על עומקא ושורשה של ההלכה.

סיפר לי הגאון הרב ברוך שרגא שאחד האברכים הביא מראה עם כתם דם והוא לא הבין מה פתאום הוא בא לשאול את השאלה, אמר לו טמא. הלך לרב אבא שאול, אמר לו טמא. האברך הזה החליט שהוא רוצה לשאול את הרב אליהו. בא לרב והרב אמר טהור. חוזר לרב ברוך שרגא אומר הרב אמר טהור, אומר לו לא יכול להיות. אומר לו תחזור לרב, חוזר לרב, לא אומר לו שהוא כבר היה אצלו, בא אליו פעם נוספת, כאילו שזו שאלה חדשה, הרב אומר טהור, שואל אותו למה טהור, אומר לו יש לאישה פצע, זה בגלל פצע, זה לא דם של טומאה.

ההוא הולך לשר התורה מרן הרב אלישיב, הרב אלישיב אומר לו מה יש לרב מרדכי אליהו רוח הקודש, אומר תלכו תבדקו בוא נראה כמה מדובר. הלכו לאישה בודקת, ההיא בדקה, אישה מומחית, ואמרה יש לאישה פצע. כל מעשיו של הרב היו בקדושה ובטהרה וממילא גם פסיקת ההלכה שלו הייתה בסיעתא דשמיא.

ידוע הסיפור על מרן רבינו יוסף חיים הבן איש חי עליו השלום שאמר למישהו שבעים פירושים בפסוק פותח את ידך, אני עבדכם אמרתי פעם לרב, הרי כבודו מכיר את הסיפור ואני מבקש פירושים על הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים", כי זו הייתה הנהגתו המיוחדת וזכיתי במשך שנים לשמוע ממנו מאה ועשרים פירושים בפסוק זה והדפסתי בספר "והתקדשתם".

מפעלי התורה, החסד וההנהגה של הרב

כאשר התלמיד בדור הזה בדורות הבאים יבוא ויאמר אני רוצה להיות תלמיד של הרב מרדכי אליהו, אברך שרוצה להיות ככה, רב שרוצה להיות ככה, אלה הם היסודות. אם תלמד תורה בדרך הזו ואתה נמצא בבית מדרש של הוא היה אומר. זה בית מדרשו של הרב תצליח וזהו הסולם העולה במסילה בית אל.

ומצד הכרת הטוב, ולא רק מצד הכרת הטוב, אלא חשוב מאוד שכולנו נדע ושהדברים יועברו לדורות הבאים. יש הרבה מאוד דברים שהרב עשה, שהרב פעל, והוא גרם לכך שכל העם היהודי ילך בדרכו, הרב הנחיל הנהגה ציבורית כלל ישראלית מיוחדת ביותר יש דברים שהם חותמו החותם של הרב מרדכי אליהו.

והרב זכה להעמיד מפעלי תורה וחסד ענקיים שימשיכו עד סוף כל הדורות בשביל אהבת ישראל שהייתה בו והיותו אהוב וקשור עם כל הרבנים עם כל המקובלים עם כל גדולי ישראל שאהבוהו וסמכו את ידיהם עליו כבר מנעוריו ועל כך יש לייחד פרק שלם או ספר שלם.

בעניי מניתי שלושה עשר דברים כלליים ויש הרבה יותר. אבל דומני שהם דברים מאוד יסודיים. היום לכולנו זה ברור הדרך כבר סלולה, לכולנו זה פשוט, אבל צריך להבין שהיה מישהו שישב כאן ולא רק כאן כשהוא ישב, גם בבית המדרש הקטן, בבניין, במעשה הניסים הקודם, בכל מקום ומקום, הרב עשה פעולות קטנות שהן הפכו להיות לקניין יסוד בעם ישראל, זה נכסי צאן ברזל של העם היהודי.

ויש גם מוסר השכל בדבר. אתה בתור רב יכול לעשות מעשה ואם תהיה סיעתא דשמיא, מה שאתה תעשה זה ישפיע על כל הדור כולו.

א. תפילה בנין

על מעלת וחשיבות התפילה כותיקין בהנץ החמה אמרו רבותינו בגמרא ברכות ט::

"דאמר רבי יוחנן: ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה. תניא נמי הכי: ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה, כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום. אמר רבי זירא: מאי קראה - ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. העיד רבי יוסי בן אליקים משום קהלא קדישא דבירושלים: כל הסומך גאולה לתפלה - אינו נוזק כל היום כולו."

ביסס וייסד את זה חכם שלום לופז רבה של עכו, והיום רוב מנייני הנץ בארץ ישראל ואולי גם בעולם בכללותם הם מכוחו או מכוח כוחו של הרב. לא רק שהוא הקפיד להקים מניין בנין, הוא תמיד היה אומר להקפיד בכל ישוב חדש. גם היתה לו שיטה איך מצליחים, הוא היה אומר לי אל תפתח בקיץ, זה קשה, תפתח בחורף, בחורף זה יותר פשוט, אנשים יתחילו, אנשים יתלהבו אחר כך זה ימשיך וככה זה עובד קשה לייסד מנייני נץ בקיץ. זו שיטה של הרב והרב פעל. יעידו הרבה רבני ישובים, הרבה אנשי שכוונות, הרבה אנשים שנמצאים כאן שידועים ומכירים מנייני נץ שהם מכוחו ובעידודו של הרב. והרב אמר לי לייסד מנייני נץ בגוש קטיף לשמירה מיוחדת וברוך השם בכל היישובים היו מנייני נץ. וזמני עלות השחר לפי ספר מעשי ניסים של חכם כד'ורי וכל פסקי הרב על יסוד מור זקנו הבן איש חי אשר הוא החכם שהפיץ את הבן איש חי בכל העולמות.

ב. לימוד הלכה יומית

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום, הרב התחיל עם זה, הרב הפיץ את זה, היום בכל הסידורים כותבים שיש לומר שתי הלכות לא כולם כותבים שזה מיסודו של הרב, כי לא יודעים, אבל הרב הוא זה שייסד את זה. והיה עושה את זה בחן, בענווה, יושב קורא בן איש חי ואם בא לפניו ילד בר מצווה הרב מניח את הספר ונותן לילד לכבד אותו שהילד יקרא. לא יאומן. הרב כתב כמה ספרי הלכה מאוד מדוייקים ומבוררים והגיה ספרי הלכה רבים כבר מנעוריו בדיוק רב.

ג. הנחת תפילין רבנו תם

הרבה רבנים גם גדולים שאינם נוהגים להניח תפילין דרבינו תם נתלים באילן גדול, הגאון מוילנא, שהיה אומר אם כבר אתה מחמיר תניח כמה וכמה תפילין לפי כל השיטות ויש הרבה שיטות בהלכה לא רק רש"י רבינו תם והשימושא רבא. דעתו של הרב היתה שאכן יש הרבה שיטות, אבל נהג בשתיים רש"י ורבנו תם ואם כבר שתיים קטנות, כמו שנהגו אבותינו ואבות אבותינו

וגם אבותי חכמי סאלי רבני משפחת אנקאווא ורבני משפחת אביחצירא ועוטד גדולי רבנים הניחו שתיים.

ובכלל צריך לדעת שהרב היה ביסודו שמרן, הרב משמר אינו מחדש כך דיברו, כך עשו, כך מנהג ירושלים, כך אני עושה, אינני משנה.

אספר משהו במאמר מוסגר, הייתי פעם חבר בוועדה של חברי מועצת הרבנות הראשית. והיה כבר זקן וישיש הרב רבי רפאל צבי צבאן, עליו השלום הרב של נתיבות. והיו כאלה בוועדה, גם אנשים טובים, שאמרו הוא כבר זקן, בקושי הולך, מה פתאום נבחר בו. הרב אמר לי סע לפלוני תגיד לו שאני אמרתי שיבחר בעד הרב צבאן. הלכתי. חזרתי ואמרתי הרב הוא אומר שהוא זקן, שהוא לא כל כך יכול לתפקד. אמר לי הרב תגיד לו שכתוב שהקב"ה אוהב את הזקנים, ואנו נפגע בזקנים?

ד. דקדוקי כשרות

רמת כשרות, דרישת הלכה, לגבי שחיטה לגבי תערובות, במיוחד לגבי פסח, טהרת משפחה, הרב יהושוע לוי מטהרת המשפחה היה מגיע תדיר לשאול בכל עניני המקוואות ועדי הבדיקה והיה מביא לרב בדים שיבחר, זה חותם של הרב. כשאנו זוכים היום לראות לא מספיק אני מקווה שקצת יותר את ההשגחה של בנו הרה"ג הרב שמואל שליט"א על טחינה, יש רק טחינה ירושלים עם הכשרות של הרב, הרב היה מקפיד מאוד, יש בד"צים שאינם מקפידים בזה, הרב מקפיד בנושא של השומשום, שנעשה על ידי גויים כי הוא עולה על שולחן מלכים.

תפילין ספרי תורה מזוזות הרב דרש מכל סופר ומכל מפעל להעלות את רמת הכשרות ולהתמקצע היטב היטב ופירותיו נושאים פירות לדורי דורות.

ה. מכוני הלכה

מאוד חשוב לדעת, יש הרבה מכוני הלכה בארץ ישראל. המון מכוני יש מכוני שמתמקצעים באלקטרוניקה חשמל והלכה, יש כאלה ברפואה והלכה, יש כאלה בפריה ורבייה, יש כאלה במצוות התלויות בארץ, בעירובין, בכשרות, כל המכוני הללו הם באו מכוחו ומהיקף ידיעותיו ורוחה דעתו של הרב.

הרבה רבנים שעומדים בראשי המכוני הללו הם תלמידיו של הרב, אבל זה לא רק שהרב עודד להקים מכון, וזו חידה גדולה שקשה להבין אותה הפתרונות לאלוקים.

קשה מאוד להבין איך זה יכול להיות שהרב הלך לישון מתי שהלך לישון, אם הולך לישון, אומר תיקון חצות, מגיע בזמן לתפילה בנין, מקבל פה או בבית תלוי באיזה זמנים אנשים לברכה, אוכל ארוחת בוקר שהרבנית שתחיה מכינה לו בזריות ארבע חמש דקות למרבה בקושי אוכל ארוחת בוקר, עונה לשאלות בהלכה, מקבל אנשים ומיד בבוקר בדיוק מגיע לבית הדין.

פעם נוכחתי ברגע שצמרר אותי רופא שיניים שטיפל ברב עקף לו שן בינה, כאבי תופת. אך הרב לקח כדור הרגעה והלך לבית הדין. הרבנית אומרת לו כאבי תופת, הוא אמר לה מה אני יכול לעשות, יש עורכי דין שעל כל פעם לוקחים מאנשים הרבה מאוד כסף, אני אתן לאנשים להפסיד כסף? אנשים מחכים חודשים לבית הדין הגדול ואני אגרום להם צער??

ו. בתי הדין והנהגת סדרי דיון

ואם בבית דין עסקינן זה הנושא השישי, יש הרבה דברים של הנהגת סדרי דיון בבית דין, בחירת דיינים, שלום בית, פשרה ועל זה אספר שני סיפורים ששמעתי מהרב. הוא מספר שפעם הייתה ועדה למינוי דיינים והרב החליט שהוא רוצה דיין אחד לא מפורסם, בלי קשרים, שיבחרו בו. ישב שם ד"ר יוסף בורג, יו"ר הוועדה, עליו השלום, הרב אומר לו אני רוצה שתבחר בדיין הזה. אומר לו מה לך ולו? הרב אומר אנו משפחה. אומר לו ד"ר בורג, הרב, הוא מרוקאי, אתה לא, הוא אומר כן אבל אשתי מרוקאית, שתהיה בריאה הרבנית. ד"ר בורג צוחק ואומר לרב בסדר, ובוחרים באותו דיין. באותו יום בערב הדיין הזה, שאין לו שום קשרים עם אנשים מהגוף הבוחר חוץ מזה שהוא בן תורה אמיתי, אין לו קשרים, אין לו פוליטיקה, הוא רק בן תורה אמיתי, זה הכל, זה מה שיש בו, הוא בא לרב עם זר פרחים, דמעות בעיניים, אומר לרב, הרב למה בחרת בי, אומר כי אתה תלמיד חכם. אמרת שאני קרוב משפחה שלך? בוודאי, אומר לו איך אנו קרובים אינני יודע? אומר לו הרב וכל בנייך למודי ה', אתה תלמיד חכם, אתה קרוב משפחה שלי.

במלחמת המפרץ היתה אישה אחת שהיתה כהליך גירושין ובהוראת בית הדין, היתה תורנות ששבת אחת הילדים אצלה ושבת אצל הבעל, התקשרה ביום שישי לרב אליהו, ואסור לעשות כזה דבר, את בעלת הדין, מתקשרת לדיין הביתה, ועוד לנשיא בתי הדין???

אומרת האישה לרב, אמנם הילדים צריכים להיות אצל הבעל, אבל היא מכירה את הבעל, יודעת שהוא לא יכניס אותם לחדר אטום, אמרה אני מפחדת והתחילה לבכות, אומרת לו הרב תראה זו סכנת נפשות.

אמר לה הרב תהיו בשבת ביחד אבל אנו בהליכי גירושין אמרה אמר לה הרב תגידי לו שאני אמרתי בגלל פיקוח נפש.

האשה עשתה שבת עם הבעל והילדים והשלימו ולא היו צריכים לבוא יותר לבית הדין.

ז. הקמת ישובים בכל ארץ ישראל

הדבר השביעי שחותמו של הרב נמצא פה בארץ זו מצוות הקמת ישובים בכל ארץ ישראל, תדעו לכם שבהקמת ישובים, בתמיכה בישובים, היה לרב חלק מאוד יסודי. לא היה מישוהו כדוגמתו שהלך ונדד ועבר ממקום למקום ועודד כמו מרן ראש הישיבה הרב צבי יהודה הכהן קוק עליו השלום שאהב מאוד את הרב.

פעם שאלתי את ראש הישיבה הרב צבי יהודה הכהן קוק שאלה, אמר לי הפוסק זה הרב אליהו תלך אליו. והרב אליהו היה כל כך צעיר, הוא אומר הוא הפוסק פה בשכונה תלך אליו וכך זכיתי והכרתי אותו.

ח. כבוד המקומות הקדושים

יש ענין מיוחד שצריכים לדעת אותו, כולם חושבים היום שזה פשוט, המקומות הקדושים בארץ ישראל מירון, קבר רחל, הרשב"י, רבי יהודה בר' עילאי, צפת, טבריה, הקבר של בבא סאלי, בכל אלו ועוד רבים חותמו של הרב היה מוטבע.

כשבנו את המבנה על יד הציון של הבבא סאלי הרב הנחה לעשות פס רווח בין התקרות כדי שכהנים יוכלו להיכנס לבית הכנסת אגב כמדומני היום בגלל גשמים חיברו את הגגות וכהנים לא נכנסים לשם.

והנה דבר מרתק שרבים אינם יודעים על ציון קבר רחל, דבר נפלא, הרב הראשון לציון רבי יצחק ניסים עליו השלום נתן מינוי לרב שהוא יהיה אחראי במלחמת ששת הימים על המקומות הקדושים.

הרב הגיע לקבר רחל והיו לו קצת דמעות בעיניים. עמד שם חייל ליד טרקטור כזה ענק, ואומר לרב רבינו מה קרה? אומר לו הרב אני עצוב, על מה אתה עצוב? תראה מה קרה לרחל אמנו? פעם היה כאן רק הקבר שלה בכל האחוזה הזאת ועכשיו תראה כמה בניינים יש מסביב.

אמר לרב, תכנס להתפלל יהיה בסדר, הרב הוציא כריך שהיה לו עם אוכל ונתן לחייל לאכול, ישב שעה בפנים, יצא החוצה, וכל ההיקף שהיה סביב הרחבה של בתים כבר לא היה, האיש הזה הוריד אותם. הרב מתחיל לחייך, שואל אותו האיש כבוד הרב מה קורה עכשיו, אומר לו הרב תראה רחל אמנו לא בוכה ולא צוחקת. טוב תכנס לעוד שעה תהילים היא תצחק, יותר מדאי תצחק. הוא נכנס בפנים וברוך השם הרחיב גבול אלמנה.

והנה דבר מרעיש במלחמה בעזה במבצע עופרת יצוקה עם אותה אישה כפי ששמעתי את זה מפי המקור, וסיפרתי לרב ויבדל לחיים טובים בנו הרב שמואל שפרסם זאת.

במהלך מבצע עופרת יצוקה חיילים הגיעו לבניין, יצאה משם אישה זקנה ואמרה להם בעברית תלכו מפה הבית ממולכד. הם הולכים כמה קילומטרים פוגשים שוב את אותה אישה והיא מרחיקה אותם מבית נוסף.

עד שבסוף חייל אחד שאל אותה מי את והיא אומרת לו אני רחל אמנו. הגעתי נרעש לבית הרב לספר לו על כך והוא אמר לי נסעתי בשבוע שלפני המלחמה לקבר רחל ובקשתי ממנה שתעזור לחיילים.

וכך שמירת קדושת המקומות הקדושים הכותל המערבי התפילות הזיזארא בקברי צדיקים בקדושה בימי הילולתם וכך גם באור החיים הקדוש ברש"ש ועוד ועוד.

אלו הנהגות כלל ישראליות שהרב ביסס את זה. והתפילה של השל"ה הקדוש, מי שהפיץ אותה, שהיום אין אדם שבערב ראש חודש סיוון שיש לו לב רגיש לא יקרא את התפילה הזאת זה הרב.

ט. העמדת רבני ישובים וקהילות

הרב העמיד הרבה פוסקי הלכות, הרב היה לוקח רבנים צעירים, צורבא, ילד קטן, רב מושב, רב שכונה, מתייחס אליו בכבוד, בכבוד גדול, כאילו הוא רשכבה"ג, שומע את דעתו, מתייחס לדעתו, מרומם אותו, חשוב לרב שיהיו רבנים, רבני קהילות, רבני ישובים, רבני מושבים, ושהם יפיצו את התורה. וברוך השם שזכה בנו הרה"ג שמואל שליט"א להקים את רבני הקהילות ובית מדרשו של בנו הרה"ג יוסף שליט"א מעמיד רבני קהילות בצבא ובחוצה לארץ כשהיו מביאים לפניו ילד לבחינה במשניות או בחור ישיבה שסיים מסכת או סיים ש"ס היתה לרב נהירו דאנפין.

וכבר כאשר היו באים ילדי בתי ספר ותלמודי תורה לקבל את הסידור הראשון והחומש הראשון כפי שאשתי הרבנית זכתה להביא להיכל של הרב עשרים שנה תלמידים הרב היה נוטע בכולם אהבת תורה ויראת שמים ורבים צמחו גדולי תורה ואהבת תורה כי חותמו של הרב ענוותנותו וגדולתו היו ועדיין לנגד עיניהם.

י. עצרות התפילה בכותל המערבי

הדבר העשירי זה עצרות התפילה בכותל המערבי, במערת המכפלה בבבא סאלי זהו מיסודו וחותמו של הרב ואת הדבר הזה צריך להמשיך.

הרב הקפיד שיזמינו את כלל הרבנים מכל הישיבות והישובים את לומדי הנגלה הנסתר והחסידות איש לא נעדר והיה מבקש להדפיס סדרי סליחות ותפילה לפי כל בני העדות וכאשר הרבנים היו באים היה מכבד כל אחד לומר את התפילות והבקשות והתהילים והיתה אהבת ישראל ותלמידי חכמים מרבים שלום ומקדשים שם שמים.

ויזכרו על טוב אהובינו נאמנו של הרב הרה"ג יהודה מוצאפי זצ"ל ואהובינו איש סודו של הרב המקובל הרב ישועה שושן עליו השלום שהיה מגיע עם חצוצרות הכסף ומזכירו האהוב הרה"ג שמואל זעפרני זצ"ל אשר היו עמודי התווך בעצרות הללו.

יא. טהרת המשפחה

טהרת המשפחה נפוצה מאוד והתבססה בעם ישראל בזכות הרב. הרבה אנשים, הרבה נשים היו מגיעות פה למעלה ללשכה, גם נשים שלא אמרו שהן שומרות תורה ומצוות, והן הקפידו על טהרת המשפחה בגלל הרב. ממש בגלל הרב. לא בכדי הספר דרכי טהרה מסתובב בעולם

בכל מיני שפות. הרב משה בן טוב עליו השלום אמר לי תדע לך שהרב עוזר גדול שלנו, הרבה הרבה שמירת טהרת המשפחה שייכת לרב.

ואכן הרב רבים השיב מעוון.

סיפר לי רבי עזרא ברנע הי"ו שהם היו קמים בליל שבת לאמירת בקשות, ובאותו השבוע שהתחילו לצערנו לשדר שידורי טלוויזיה בלילות שבת הרב ביקש שהבקשות יוקדמו לשבע וחצי בערב וביקש שיביאו מיני מתיקה רבים.

הרבה אנשים שהיו חלילה נשארים לראות טלוויזיה בשבת באו לבקשות ומשפחות רבות חזרו בתשובה בזכות הבקשות.

יב. אחינו בני ישראל שבתפוצות

הרב בחכמתו היה מחבר את כל התפוצות, את כל הקהילות היהודיות שבעולם לכל דבר שבקדושה. המלחמה בהתבוללות. והרב לא עושה חשבון, הרב מגיע לצרפת, יש שם כנס גדול, הפרזידנט של הקהילה, ראש הקהל, שכולם סרים למשמעתו, והוא אדם מאוד מאוד חשוב, והרב הלך לכבד אותו ולתת מתן לכבוד האיש ולכבוד הקהילה. בדרך שכשהוא נכנס לאולם מיישהו לוחש לו באוזן, אומר לו לרב זה הנשיא הזה הוא כהן שחי עם גרושה. הרב נעמד לא אמר את כל הדרשה שתכנן אלא, שעה דיבר על דין כהן שנשא גרושה, ואנשים מנסים לרמוז לו כבוד הרב, לא נעים, מה לא נעים. הוא צריך להוכיח, הוא צריך לדאוג.

הרב אמר לי תדע לך הייתי בהרבה מקומות בעולם, לרב לא היה נוח היה לו קשה מאוד לצאת מהארץ, הרבניתי והילדים שיחיו יעידו שלרב זה היה סיוט לצאת לחוצה לארץ, לא באוכל ולא בשום דבר, היה לו מאוד קשה אבל הוא עשה את זה בשביל עם ישראל. והרב אמר לי תדע לך, שבכל מקום שהרבנים הקלו בחלב עכו"ם היה יותר התבוללות, והרב אמר לי אני אומר לך זאת מידיעה.

במסעותיו הרב קרב רחוקים השיב אנשים בתשובה העלה אנשים לארץ וביסס את היהדות ושמירת ההלכה בתפוצות.

יג. קרוב רחוקים והפצת תורה בקיבוצים

הרב היה מגדולי המחזירים בתשובה בדורנו הוא לא עמד בראשות ישיבה לבעלי תשובה אבל בדרשותיו במאור פניו ובפעולותיו הוא רבים רבים השיב מעוון.

הפצת תורה בקיבוצים הקמת מקוואות. יש היום ב"ה פעולה נפלאה בארץ, בהרבה קיבוצים יש בתי כנסת ויש מקוואות, ולרב יש חלק גדול מאוד בדבר הזה. ופעם אחת הרב הגיע לאחד הקיבוצים, מיישהו אמר לו אל תדבר על זה, אל תדבר על זה, אל תדבר על זה, הרב אמר אני ילד גדול אני יודע על מה לדבר.

דיבר דברי תורה. אמר בסוף לכל הקיבוצניקים יש לי רק בקשה אחת, תעשו טובה פרק אחד בתנ"ך תקראו, צריכים להכיר את התנ"ך. כעבור שלושה חודשים הגיעה פה ללשכה מישהו, והוא בלי כיפה. אומר לרב, בגוף ראשון, אתה אמרת ללמוד תנ"ך, למדתי. כל הכבוד. הרב מכבד אותו, תמשיך ללמוד, אבל תבוא לבקר אותי מבקש הרב, בא לבקר אותו. לימים אותו אדם נעשה בעל תשובה גדול. רבים הגיעו אל הרב עם רעמות שער והיום הם עטורי פאות.

חזתם החכם המקובל השלם

אנו שואלים מאיפה זה בא לרב. קודם כל צריך לדעת שהרב אמר שני משפטים מאוד חשובים, צריך להדפיס את פתגמי הרב אליהו, יש הרבה פתגמים.

הנה השניים הראשונים. הראשון הרב אמר פעם, הרבנים של היום זה לא הרבנים של פעם, כמו שהרופאים של היום זה לא הרופאים של פעם. אמר הרב, פעם לאדם כואבת העין הולך לרופא, הרגל לאותו רופא, הראש לאותו רופא, היום יש רופא לעיניים, יש רופא לרגליים, יש רופא לריסים, יש רופא לראש.

וככה גם הרבנים של היום, פעם יש לך שאלה בהלכות שבת הולך לרב, תערובות הולך לרב, בשר וחלב הולך לרב, תרומות ומעשרות הולך לאותו הרב. היום הרב אומר לא, אחד מומחה רק לתרומות ומעשרות. רב אחר אומר אני מומחה לשחיטה. לא יודעים הכל. הרב ידע הכל. הרב בעצמו כתב סת"ם.

הוא סיפר לי שפעם בבית הדין בבאר שבע הוא העיר לספרא דדיינא הערה על הכתב. הסופר נעלב, הסתכל על הרב ואומר לו כבודו דיין, אני סופר. הרב לא אמר לו כלום. כעבור שבוע הרב הביא לו מזוזה ואומר לו תראה יש פה איזה מזוזה, רציית לקבל את חוות דעתך על הכתב הזה. ההוא מסתכל על הכתב ואומר לרב, כתב יפה ומהודר של מי הכתב הזה. הרב אמר לו זו מזוזה שאני כתבתי, הסופר אמר, אני רואה שכבודו גם דיין וגם סופר מחילה. הרב היה בקי בכל. הרב היה בקי בשחיטה, הרב ידע את הכל. הרב התעסק בעצמו בטהרת מתים, לא רק מצד החסד, בוודאי מצד החסד. גם מצד ללמוד, אלו שאלות שאלו אותן, שאלות שאלנו אותן, והרב ידע בדיוק על מה אנו מדברים מאיפה בא כל זה? אומרת הגמרא במסכת ברכות ל"ב::

"תנו רבנן: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת. וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית? אלא מתוך שחסידים הם - תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת".

עטרת ראשנו רבי דוד אביחצירא עליו השלום האח הבכור של באבא סאלי שנהרג ביד' בכסלו בפרשת תולדות במוסף של שבת, הערבים שמו אותו על תותח והרגו אותו. והוא כתב את ספר פתח האוהל, ספר נפלא, והוא כותב מתוך שחסידים הם תורתם משתמרת כיוון שלמדו תורה לשמה. הרב למד תורה לשמה הרב היה חסיד. הרב היה קדוש בכל ענייניו. אלו הם הדברים

באופן כללי שכתבתי, אין ספק שמי שקורא את הספרים, הן ספרי ההלכה והן ספרי הסיפורים של הרב, שהיתה כאן שיטה סדורה.

פעם אמרתי לרב רבינו למה אתה מחמיר בהלכות שבת, הרב חיך אמרתי פלאטה של שבת, כל דבר זה איסור תוקע אמר לי אני לא כל כך מחמיר, והרצין את פניו ואמר לי תדע לך שאם יש אחד הראשונים שסובר זה איסור של כרת, אני מפחד ממנו. לא רוצה להתעסק איתו. גם זה היה כלל בכללי ההלכה.

יהי רצון שנוכה להבין את הרב שיטתו ותורתו וללכת בדרכיו הקדושות, חז"ל אומרים שאין אדם עומד על דעת רבו אלא לאחר ארבעים שנה כמבואר במסכת עבודה זרה (ה:):

"אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה, שנאמר: ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה, וכתוב: ולא נתן ה' לכם לב וגו'. אמר רבה, ש"מ: לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין".

אנחנו רק לאחר ארבע עשרה שנה, זה לא אומר שרק אחרי ארבעים שנה מבינים, אלא ככל שעובר הזמן מתחילים יותר ויותר להבין.

וכפי שהיה שר בדבקות עילאית במירון תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו אשרי עין ראתהו אדונינו חכם אליהו מרדכי.

